

Asperján György

JÉZUS ÉS JÚDÁS AKTÁJA

(Regényrészlet)

Otthon Józse átadta Mirjamnak a kendőt és apja üdvözlését. Addigra kissé megnyugodott, mivel még odébb volt az a pillanat, amikor szembe kellett nézni a tényekkel.

Mirjam féltőnél járt, szépen kitelt és kívánatosabb volt, mint korábban bármikor. Lelkifurdalástól gyötörve az együttlét még különösebbé vált. Józse Mirjam duzzadt mellének látványával és csokolgatásával nem tudott betelni. Továbbra is minden éjszakáját mostohaanyjával töltötte, egyre nagyobb kedvételve a közös önfeledtségben. És már nem csupán a vágy, hanem a sóvárgó szenvedély érzése is egyre hosszabbá tette csókjaikat, a szeretkezésbe menekülésüket.

Józse csodálkozott, hogy Mirjam soha nem említi a férjét, mintha fel sem merülne benne a gondolat, hogy amit tesznek, súlyos, végzetes bűn.

Mirjam tisztában volt ezzel, de annyira félt a következményektől, hogy nem akart a jövőre gondolni. Egész nap lázasan tett-vett, és alig várta az éjszakát, hogy a kölcsönös karolásban, az ölelés izzó tűzében megfeledkezessen szerencsétlenül alakult sorsáról, amit Isten mért rá és annak megfelelően kell majd viselnie.

Hogy a kialakult helyzetben neki is van némi része és felelőssége, annak belátásához gyenge, túlságosan fiatal és tapasztalatlan volt. Kicsi lányként elvesztette szüleit, rokonait, nem családban nőtt fel, így sok mindent nem tanult meg, ami más lányok lelkébe, magatartásába, gondolkodásába természetes módon beleépül.

Tudta, tudták, hogy a férj és apa bármelyik nap beállíthat, mégsem voltak képesek abbahagyni a bűnös viszonyt, amely annyi feledhetetlen pillanattal ajándékozta meg őket.

Józse, amikor hajnalban visszament saját házrészébe, hangtalanul síró felesége oldala mellé, olyan mély bánatot és szégyent érzett, hogy legszívesebben kötelet csomózott volna az udvar végében álló diófa egyik vastag ágára, hogy hurokkal a nyakában levesse magát a tyúkszaros földre, a mocsokba, a halálba, ahova való aljas tetteivel.

Józsefet szinte megfiatalította az a jó érzés, hogy szép termést hozott a földje, és nem várt szerencséivel jelentős keresetre tett szert. Végre befejezte a munkáját. A kezére vastagon rákötött a lakk, amely majd csak lassan kopik le. De megszokta, hogy minden elvégzett dologgal az ember egy kicsit kevesebb lesz: az erő, a tudás átköltözik belőle az általa megformált, teremtett tárgyakba, amelyek akkor is szolgálják az embereket, amikor ő már sehol nem lesz. És ez különös jó érzéssel töltötte el.

A tulajdonos kijött meglekinteni a házat. Valóban minden remekül sikerült. A munkavezető, mint József hosszú életében mindegyik munkavezető, variált. József tudta, hogy az egyezés szerinti béreből is lecsípett egy keveset, de nem szólt, mert ilyen jól talán még soha nem keresett, és természetesnek találta, hogy más is szeretne jól járnai.

Mielőtt jött a gazda, a munkavezető félrehívta. Elismerően szólt József munkájáról, és azt mondta, hogy azokra a megoldásokra, amiket József alkalmazott és csak kevés mester ismer, felhívja a gazda figyelmét, megdicsérve József szorgalmát, munkájának minőségét. Egyben javasolni fogja a tulajdonosnak, hogy adjon külön jutalmat a mesternek, aki ezt a pártit ritkító eredményt produkálta. Az építető bizonyára megkérdezi, hogy mennyire gondol. Ő harminc ezüst drachmát javasol majd, de csak abban az esetben, ha a felét utána József átadja neki.

Az öreg ács örömmel beleegyezett ebbe, hiszen ha a munkavezető elképzelését siker koronázza, tizenöt drachma üti az ő markát is. József tudta, hogy az olyan szegény embert, mint amilyen ő, mindenütt kihasználják, becsapják. Másokhoz képest ez az ember sokkal tisztességesebb.

Igaz, megszorultságában fizetett átlagon felüli bért, de ezen kár volna rágódnai. A világ már csak ilyen. Mindennek megvan a maga ára. És mi tagadás, József akkor is elégedett lenne, ha egyetlen drachma jutalmat sem kapna. A munkáját megfizették, nem szokás még külön jutalmat adni. Ha a munkavezető ilyen ügyes, és rábírja erre a tulajdonost, miért sajnálná tőle a talált pénzt?

Minden úgy történt, ahogy a munkavezető mondta. Az elégedett és igen gazdag háztulajdonos szívesen fizetett az alázatosan előtte álló, megviselt, de szívósnak látszó szakembernek.

József a pénz felét átadta a főnöknek, és megbeszéltek, ha ismét adódna jó építkezés, üzen érte Názáretbe, ott megtalálják, vagy ha éppen a földjén van, oda is eljut hozzá a hír.

József drága kelméből készült ruhát vásárolt Mirjamnak, apróságokat a menyének, az unokáknak, aztán neki-vágott a hazafelé vezető útnak. Pénteken koradélután érkezett a csószkunyhóhoz. Örömmel látta, hogy a fiai a földön rendet raktak, mindent, amit kellett elszállítottak, és szorgalommal előkészítették helyette vetésre a talajt. Ez Józse

munkája volt, így próbálta a Mirjammal továbbra is együtt töltött éjszakák félelmét hűteni.

József leült, elégedetten pislogott, és hirtelen az a nagyon jó érzés járta át, hogy Isten nagy ajándékként öregember létére is feleség várja otthon, mégpedig fiatal feleség, aki hálás lehet neki, hogy kiváltotta a leánynevelőből, otthont teremtett számára, nem cselédként él, hanem saját háztartásában.

Amint hazaér, megtisztálkodik, tiszta ruhát ölt fel, este a közös asztalnál megtöri a kenyeret, szétosztja az ajándékait, szeretetben, megértésben elénekelnek néhány zsoltárt, hálát mondanak az Úrnak gondoskodásáért, és amikor visszavonul mindenki a saját házrészébe, magához öleli asszonyát.

Jó volt így merengeni, és zsbongató vágyat érezni. Eddig valahogy kellemetlennek tűnt, hogy neki, öregembernek ilyen fiatal, kedves felesége van. Most értékesnek érezte magát. Igen szép kis summát gyűjtött össze. Ebben benne volt az a pénz is, amit a piacostól kapott. Hetente, a kedvező időjárásnak köszönhetően, sok primórt behordott, megvolt belőle a haszna.

Alaposan körbetekintett a határban, s amikor észlelte, hogy nem láthatja senki, bement a csőszkunyhóba. A titkos helyről elővette a pénzét, és előkészített legrosszabb saruja talpának rejtékhelyébe varrta. A sarut hánccsal erősen a lábára kötözte. Tett néhány lépést, hogy kényelmes-e a járás, nem dörzsöli-e a bőrét valahol a hánccsal.

Mindent rendben talált. Vastag botja végére akasztotta a bugyrát, a vállára vette, és battyogva elindult haza, Názáretbe. Mi tagadás, vágyott már a kényelemre, a pihenésre, a mindennapok nyugalmára. Sokat gürcölt az eltelt öt hónapban, elfáradt, de teli volt jó érzéssel.

Azt is elégedetten tapasztalta, hogy a faluba vezető kaptatón nem fullad annyira, mint amikor Mirjammal megérkezett. Lehet, hogy az Úr vele van, és még néhány évvel megajándékozza.

A településre érve köszönt néhány ismerősnek, aki megtisztálkódva már kint ült a ház előtti kis padon. Odébb volt még a lámpagyújtás ideje, amikor befordult a jól ismert porta kapuján. A nagyobb unokák elé szaladtak. Fiai, menyei is kijöttek, valamennyien különös kedvességgel és kézsókkal fogadták. Arra gondolt, biztosan a jó termés miatt, amiből jutott valamennyi nekik is. Lám, öreg korára még fontos tagja a családnak, nem megtűrt, eltartott senki.

Egyedül Mirjam, az annyira látni vágyott Mirjam, a felesége nem szaladt elé. Ezen kicsit csodálkozott, hiszen az ő üdvözlésére vágyott leginkább. – És Mirjam hol van? – Bent a házban – mondta az egyik menyee. – Bent van, és biztosan ott vár.

József megjegyezte: – Csak nem beteg? – kérdezte aggodalmasan. – Betegnek nem beteg, az biztos, hogy betegnek éppen nem mondható – válaszolt zavartan az előbbi menyee.

Józsefet ez a bajt jelző magyarázat nem nyugtatta meg, ezért türelmetlenül a saját házrésze felé fordult, hogy végre lássa az ő kedves Mirjamját, akire olyan sokat gondolt az eltelt hónapokban, és ahogy teltek az utolsó napok, annál melegebb és vágyódóbb szívvel.

Az ajtó előtt leemelte válláról a bugyrot, kivette belőle az ajándékuhát, kirázta, hogy szépen mutasson. Még egy pillantást vetett rá, mint ott a piacon, amikor hosszas vajúdás után e mellett döntött, és átlépte a küszöböt.

Mirjam a konyhaasztalnál állt lehajtott fejjel, hosszú fekete haja fénylett, és József rögtön észrevette másállapotát. Mivel ő soha nem ölelte, biztos lehetett benne, hogy a gyerekek nem ő az apja, hanem valaki más. Vagyis Mirjam rettenetes bünt követett el ellene, aki mindenféle hozomány nélkül kiváltotta a papi leánynevelőből, annyi szeretettel gondolt rá, olyan öreges szorongással vágyódott utána.

És most örökre minden, de minden összeomlott benne. Ajándékot tartó keze lehanyatlott, lába földbe gyökerezett, fejéből kiszaladt a vér. És a Mirjam bűnösségét követő gondolat után rögtön az fogalmazódott meg benne, hogy kivel feküdt le a felesége, és mit tud erről a falu?

Mirjam felemelte büntudattal és félelemmel teli tekintetét, és József arcát látva, most döbbsen rá igazán, hogy nagy, az egész életét megváltoztató baj fenyegeti őt és gyermekét. Kirobbant belőle a zokogás. József lábához vetette magát, és átölelte. Szólni, beszélni képtelen volt, csak az egész udvart betöltő artikulálatlan zokogás szakadt ki belőle.

Ekkor valaki belépett az ajtón és az atya lábai elé omlott. József üvöltve sírt és alig érthetően újra meg újra nyökögte: – Bocsáss meg, atyám! Bocsáss meg, és vedd el az életemet. Csak én vagyok a hibás, csak én. Mirjam ártatlan! Mirjam semmiről sem tehet.

József igyekezett hátrébb húzni a lábát, hogy a két bűnös mocskos ne tegye tisztátalanná. De azok rémülten a hátrahúzódó láb után kaptak, mintha az lenne az egyedüli reményük.

Nem tudták, mi fog történni. Semmit nem tudtak, csak azt, hogy végzetes bünt követtek el, és a boldog, önfeladtság után következik a méltó és megérdemelt büntetés. Hogy az mi lesz, azon nem gondolkodtak. Mint ahogy József agya is lebévult, csak a megalázottság indulata munkált benne. Nehezen kiszabadította a lábát, és előbb Józsefét rúgta el magától, majd a ringyót, aki azt hiszi, hogy sírással, könnyekkel bármit jótétehet.

József szívét rettenetes szomorúság facsarta. Hogy készült erre a péntek estére! Milyen szépen elképzelte! Menynyi örömet és fényt álmodott bele!

És csak mocskot talált!

Az egész családját megvetette ebben a pillanatban, hiszen látták, ami történt, és nem akadályozták meg. Amikor másfél hónapja találkoztak, nem szóltak, nem figyelmeztették, hogy jöjjön haza, és mentse a menthető. Most, amikor a szegényt és a gyalázatot már az egész falu ismeri, mit tegyen?

A Törvény megköveteli tőle a bűnösök megbüntetését, de a szíve is ezt kívánja, mert ő mindent megtett. A szomorúság szörnyű kínja alól feloldozást csak akkor nyerhet, ha kimondja a bűnösök nevét és kéri a vének tanácsát, hogy Mózes Törvényének minden szigorával sújtsa le azokra, akik semmibe vették a férj és az atya iránt elért mélységesen komoly szokássá vált tiszteletet.

Csak állt, nézte az előtte térdeplő két bűnöst, akik a másik erősítésére átkarolták egymást, és a bűnösségben összeforrtak.

József hosszan töprengett, hogy mit csináljon? Azonnal űzze el Mirjamot, és rögtön keresse fel panaszával a rabbit, mint a vének tanácsának fejét? Mert ha nem teszi, akkor maga is bűnössé válik, a faluban megvetés és kizsájtás lesz az osztályrésze. Mit tegyen? Hova meneküljön a szegyen elől?

Lábai remegtek. Képtelen volt tartani magát. Soha nem gondolta volna, hogy egyszer ilyen helyzetbe kerül ő, aki mindig tisztességesen élt, betartva a Törvény betűjét és szellemét. Dolgozott, hogy felnevelhesse gyermekeit. Soha más asszonyára, állatára vagy vagyónára szemet nem vetett. Amit elért, a szorgalmával, a tisztességével, a feleségével összefogva.

Ő, az áldott emlékü Sára! Milyen jó, hogy ezt a szegényt nem érte meg. Az ő ostobaságának szegyenét, amikor úgy döntött, hogy fiatal lányt vesz maga mellé feleségnek, gyámolítóknak. Hogy ezek ennyire isten ellen forduljanak, és így megtagadjanak minden emberi és isteni törvényt, ez felülmúlta a képzeletét.

Maga is zokogva lerogyott. Ugyanúgy, vagy talán még jobban összeomolva siratta az egész életét, friss álmait, és a Törvény szerint bekövetkező szükségszerű és örökre kiheverhetetlen veszteséget.

Hosszan sírt a két bűnossal együtt. Már elkezdődött az áldott szombat ünnepe, de ők még mindig sírtak. A rokonságból senki nem mert bemenni. Senki nem tudott szembesülni azzal a látvánnyal, ami ott fogadhatta volna. Senki nem akarta látni, hogy apjuk megszégyenülve a földön fekszik, és az ellene fordult fia és felesége szintén. Ez több volt, mint amit szívszaggató zokogás nélkül el lehetett viselni.

Józsé felesége is zokogott. Mi lesz vele? Mi lesz a gyerekekkel? Hiszen apósa elpusztítja a fiát, az ő férjét, mert férfi ekkora szegényt nem fogadhat el, nem élhet vele.

Megkövezik az ő Józsáját, és ő az első között lesz, aki követ vet rá, mert így írja elő a Törvény, és a Törvény szentebb és fontosabb, mint amit érez; szentebb, mint az a veszteség, ami ilyenformán éri, hiszen gyermekeivel együtt a legfontosabbat, a családfenntartót veszíti el.

Mi lesz így az öt gyerekekkel? Milyen mocskokba taszította őket a férje mohó és fékezhetetlen vágya? Tudta ő eddig is, hogy annak, amit férje Mirjammal művel, rettenetes következményei lesznek, mégsem mert férje tette ellen szót emelni, mert neki, asszonynak ehhez nincs joga. Ő nem mondhat véleményt, nem ítélni, csak elviselheti, amit a sors rá mér.

József lassan magához tért, legalább annyira, hogy képes volt kérdezni. – Tud erről valaki a faluban?

Mirjam nem volt se élő, se holt. Józsé válaszolt helyette: – Nem, atyám, senki nem tud, és mióta látszott Mirjamon, azóta napközben az udvaron sem jelent meg. Nem láthatta így senki. A család pedig nem beszélt, mert ez nem tartozik senkire, csak terád, atyám. Én nem kérek bocsánatot. Vétkeztem ellened, bármilyen büntetést megérdemlek, de ha lehetséges, Mirjamot és magzatát mentsd meg a szegénytől, az örökkévaló megbélyegzettségtől és kivetettségtől. Ha azt mondod, hogy rögtön akasszam fel magam a diófára, megteszem. Minden a te parancsod szerint történik.

József belerúgott Józséba: – Én azt parancsoltam neked, mint elsőszülött fiamnak, hogy amíg odaleszek, vigyázz a feleségemre, mint az anyádra. Ehelyett te összemocskoltad a családi fészkem, sárba tapostad a feleségemet és az én becsületemet... Most mit csináljak? Mit csináljak?! – Atyám, dönts legjobb belátásod szerint. – Te miért nem úgy döntöttél? Miért nem fékezted aljas vágyad? Köpjem le a családomat? Tegyen ki a falu szájának? Nézzem végig, amint engem kiröhögnek, miközben titeket örömmel megköveznek? Ezt tegyem? Vagy mit tegyek? Kössem fel magam? Hogy követhettek el ekkora, jóvátehetetlen bűnt? Hogyan hozhattatok a családra ilyen lemoshatatlan szegényt?

József kétségbeesésében és tanácstalanságában ismét sírt.

A két vétkes is rázendített.

Tudták, hogy a férjnek és apának nincs választása, és mint törvényisztelő embernek, csak egyetlen lehetősége van: őket a bíróság kezére adni és megbüntetni, hogy legalább a család többi tagjára ne csapódjék mocskok és szenny.

Minderre persze az ölekezés gyönyörű és önfeledt perceiben nem gondoltak, hiszen nem tudtak betelni egymással, és a kielégüléj zózsansága után égő lelkiismeretüket csak újabb ölekezéssel tudták elviselhető hőmérsékletűre hűteni.

De a gyönyör végzetes pillanatai után, ím elérkezett a bűnhődés ideje, amely szégyennel és halállal jár. Mirjam most úgy gondolta, ha József agyonkövezik, József pedig őt elbocsátja, joggal világ csúfjává, kitzsítottá, sehol be nem fogadottá teszi. De ezt ő, már csak a születendő gyermek miatt sem várja meg, hiszen szegénykére csak a törvénytelen viszonyból születettek sorsa várna: a megvetettség.

Inkább végez magával. Leugrik egy közeli szakadékba. Legyen vége, aminek vége kell lennie. Meghal, mert nincs más választása, szánja-bánja minden bűnét. Mégis azokat a pillanatok, amiket Józseffel a lelkében átélt, nem tagadja meg, olyan csodálatosak voltak. Soha életében annyi fényt és csodás felvillanást nem látott, mint amikor József újra és újra ölelte, és ő betelhetetlenül viszontölelte.

Bármi következik, önmagát nem sajnálja, csak születendő gyermekét, aki majd vele együtt hull a halál sötétjébe, mert amit átélt, az több a halálnál, az olyan tündöklő volt, hogy szívében elmossa a vétek és bűn minden mocskát, és a helyén csak a ragyogás, csak a boldogság mindig is vágyott fénye marad.

Hosszú sírás után József felállt. – Mózes Törvénye, az Írás azt mondja: Ha rajtakapnak valamely férfit, hogy férjes asszonnyal hál, ők mindketten is meghaljanak: a férfi, aki az asszonnyal hált, és az asszony is. Így tisztítsd ki a gonoszt Izraelből. Nem tudom, mit teszek, mit tehetek. Mert azt mondja az Írás: Ne vegye el senki az ő atyjának feleségét, és az ő atyjának takaróját fel ne takarja. Én most, hogy senki nem lát, felmegyek a hegyre, az erdőbe, meghúzom magam az egyik barlangban, imádkozom Istenhez, hogy világosítsa meg a lelkemet és az eszemet, segítsen döntést hozni. Mert azt is mondja a Törvény: A fattyú se menjen be az Úrnak községébe; még tizedik se menjen be az Úrnak községébe. Nem tudom, mikor térek vissza. De amikor visszatértem, már tudni fogom, mi a dolgom és a kötelességem.

József arca eltorzult a fájdalomtól, amikor szájából szinte kitöredeztek a szavak: – Mert azt is mondja az Írás: Átkozott, aki az ő atyjának feleségével hál, mert feltakarja az ő atyjának takaróját! És mondja az egész nép: Ámen! És ti most azt akarjátok, hogy én forduljak szembe az Írással? Vegyem magamra az eltussolás bűnét, és a ti bűnötöket? Forduljak szembe az egész néppel, amely kimondta az Úr Igéjére, hogy ámen? Mit tehetek most én, Istenem?! – kiáltott fel fájdalomtól gyötörtén József és magasra emelte mindkét karját. – Uram, mit tehetek én, aki férj és apa vagyok?! Akinek azt parancsolod, hogy tisztítsam ki a gonoszt Izraelből?!

József kifordult a konyhából, átvágott az udvaron, és settenkedve, mint akinek takargatni valója van, elindult a temető irányába. Először apja, anyja, felesége sírjánál akart imádkozni, és csak utána eltűnni addig, amíg Isten megvilágosítja elméjét, és meghozza a döntését.

Mirjam és József ott maradtak árván, összetörtén, megalázottan.

Összeölelkezve sírtak, miközben egymás arcáról itták le a könnyeket. Végül szájuk kétségbeesetten összetapadt, és úgy, olyan mohón, olyan végzetesen csókolták egymást, mint akik már mindent elvesztettek és csak egymás csókja maradt számukra.

A félelem, a jövőtől való iszonyat olyan mértékben átjárta őket, hogy sehol nem lelhetek vigaszt, csak egymásban, egymás ölelésében.

József felemelte a földön vergődő Mirjamat, ágyba fektette, miközben lehúzta róla a ruhát. Egész éjszaka, szünet nélkül úgy szeretkeztek, mint akik ezzel az egymásba zuhanással menekülnek önmaguk elől, egymásnak adva felmentést, és egymásba halva támadnak fel ismét és ismét, valami egészen végzetes gyönyörben.

József hajnalig imádkozott szülei és felesége sírjánál. Fájt benne minden. Nem értette, hogyan és miért történt éppen vele és családjával ez a szégyen. Soha senkit nem bántott, világ életében törvénytisztelő, lágyszívű ember volt, az a fajta, aki a légynek sem ártott, Isten mégis próbára teszi és így bünteti.

Nehéz volt elfogadni és belátni ennek a büntetésnek az indokoltságát vagy jogosságát. Félt lelkében bárki ellen fordulni, ezért inkább önmagát átkozta. Miért kellett neki elmenni Jeruzsálembe dolgozni, látni és tapasztalni egy más-fajta világot, mint amihez a falujában és a Genezáret-tó partján hozzászokott? Jeruzsálemben minden más arányú volt, mint az addig általa látott világban.

A csodás és szent Templom a maga titokzatosságával, látványának lélekemelő és egyben dermesztő nagyszerűségével. Heródes bámulatos palotája, az Antonius erőd semmihez sem hasonlítható méretei, az áttörhetetlen városfalak, a hihetetlen erejű, tömegű bástyák.

Sokat dolgozott a Mariamne-bástyán. Hófehér, csupa sejtelem erezetű márványból készült, óriási és olyan pontosan összecsiszolt tömbökből, hogy egyetlen, Isten álmotda egységnek hatott. Pedig ők készítették, ők, a zsidó mesteremberek, akik az utcán háltak és minden szorgos munkájuk ellenére kitzsítottnak, megtörtnek érezték magukat a sok pap között, akik olyan fontosnak és nélkülözhetetlennek tartották magukat.

De már ez is csak álom. Már minden álom. És hiába a küzdelem, nincs értelme semminek.

A csillagfényes félhomályban József maga elé tartotta a kezét, amelyet vastagon bevont, töredezetté és durvává tett a lakk, a megerőltető munka. Hogyan is gondolta ő, hogy majd ilyen kézzel simogatja Mirjam zsenge testét, kúposodó mellét, gömbölyödő fenekét? Nem szolgált ő rá arra. Nem érdemli ő azt. Neki csak a kínlódás jár, öregén is

a nyüves munka, a gyötrődés.

Aztán persze eszébe jutott Józse... Milyen aranyos kisfiú volt, vad és elszánt a játékban. Jó asztalos lett volna belőle, de alig akadt munka, nem gyakorolhatta magát tökéletessé. És talán nem is volt hozzá olyan nagy kedve. Mind-egyik fia és lánya szépre sikerült. Jó gyerekek. De valahogy olyan átlagosak, mint ő. Egyik sem jeleskedett. Pedig jó lett volna, ha Simon vagy Júdás fakereskedő lesz, viszik valamire, a többiek számíthatnának rájuk.

József azt sem bánta volna, ha valahol máshol, egy másik országban próbálnak szerencsét, mint annyi más zsidó, aki aztán boldogult, több feleséget tartott, szolgálólányok álltak rendelkezésére... Nem mintha ő, József ilyen életre vágyott volna, de azért az mégis más élet; nem rettegés és nyomorúság minden perce... Persze, szívesen adja a lévitáknak az ember a zsenget, szívesen fizeti a tizedet, beletörődően adózik, hiszen úgy sincs más választása. De akik bátrak voltak... Igen, az ő családjában senki nem volt bátor, vakmerő, önmagát kipróbáló...

És akkor most ez az egész helyzet.

Térdelve ült, de elszibbadt a lába, alig érezte. Nagy nehezen feltápáskodott. Hajnalodott. Meg ne lássák itt. El kell tűnnie, neki kell eltűnnie, aki nem tett semmi rosszat, neki kell elbújni, hogy mentse a család becsületét... De lenyelje-e ezt a szégyent, ezt a megaláztatást? Vajon tényleg ez Isten parancsa?

Behúzódtott a cserjésbe, aztán zihálva elindult a domboldalon, hogy kiveret állat gyanánt vájatot, barlangfélélt találjon, és ott várjon az isteni megvilágosodásra.

Végül rálelt egy nagyobb üregre. Félredobálta a nagyobb köveket, hogy elnyújtózhasson benne. Kicsit pihenni, aludni akart, elmenekülni az éber állapotból, nem tudni semmiről, talán fel sem ébredni.

Az emelkedőn kidörzsölte lábát a hánccs, amellyel alaposan felerősítette rongyos saruját. Sokkal értékesebb volt a benne elrejtett pénznek köszönhetően, mint amilyennek látszott. Leoldotta, s bár nem kellett félnie, hogy itt valaki rátámad, a feje alá rakta, göncével betakarta. Próbált elhelyezkedni, feküdni így, fordulni úgy, de sehogy nem lelta a helyét.

Bántotta, hogy a világon van. Hogy így van a világon, ekkora teherrel a szívében. Mert akárhogyan dönt, az igazság a maga módján helyreáll, de megmarad a szegény. Aztán majd a lelki-furdalás kopogtat, hogy miért hozta oda a házhoz azt a fiatal lányt asszony gyanánt, miért tette ki kísértésnek a fiát, kergette bele a bűnbe, majd a halálba.

Miért kell neki ilyen sötét dolgokon, végül is hiábavalóságokon gondolkodnia? Ő csak egy ács. Nem dolga se ítélni, se bűnbocsánatot adni.

Elszundított néhány pillanatra. Mintha megzörrent volna az avar. Talán lopakodó állat? Vagy a nyomába szegődött ember?

Riadtan kinyitotta a szemét, és árnyat látott. Egy nagy árnyat, amely szinte teljesen befedte a barlang száját, aztán szépen odébb csúszott. Nem tudta mire vélni ezt. Mi fenyegeti vagy figyelmezteti? Vagy a gonosz játszik vele?

Újra elszundított. Amikor megébredt, sütött a nap. Pontosan a vájatba. Az az árnyék... Talán álmolta? Nem, nem álmolta, hiszen hallotta, ahogyan közeledett. Vagy mégis a lelkén suhant át? Vagy mindkettő?

Nem akart gondolkodni. Istennel akart együtt lenni.

Feltérdelt. Fájtak az ízületei. A sok térdeléstől, guggolástól munka közben kinyúltak az ínszalagok, megkoptak az ízületek, porcok. Fájt benne már minden. A lábára ereszkedett, előre hajolt, fejkendőjét a fejére húzta és imádkozott. Könyörgött a mindenhatóhoz, legyen vele, segítse nagy bajában, világosítsa meg elméjét.

Nem evett, nem ivott, de nem érzett sem éhséget, sem szomjúságot, csak feneketlen árvaságot. Egyedül volt a kövekkel, a fákkal, az ismét közeledő estével, a végtelenség tűzét ragyogtató csillagokkal, és nem talált magában sem megoldást, sem igazságot. Talán nem is volt. Mert talán nem fordulhat vissza, és nem mehet előre. Nincs már őnéki útja, csak a csendes elszunnyadás az ő maradéka.

Nem bánta volna, ha nem ébred fel. Ha itt szépen örökre elalszik. Nem látja Mirjam kitelt pocakját, a fia bűnbánó könnyeit, amelyek talán nem is voltak annyira bűnbánóak, hiszen ő soha nem tett volna ilyet az apjával. De az ő nemzedéke teljesen másmilyen volt, mint ezek a mostaniak: tisztelték az időseket, őszinte szeretettel csókolták meg a szülők kezét. Józse ott a csószkunyhónál...

Akkor már mindent tudott, túl volt vagy éppen nagyon is benne volt a bűnben, mégis képmutatón megölelte, és mintha tisztelné, megcsókolta a kezét. És a másik két fia sem szólt. Bűnösök közt cinkos, aki néma, villant át a fején. Igen, őket sem mentheti fel. Hallgatásukkal fedezték bátyjuk bűnét. Némaságukkal büntársakká váltak.

És ismét a szörnyű, szaggató gondolat: mit tegyen, és mit ne tegyen? Úzze ki Mirjamot a semmibe? Hajszolja fiát a követ hajítók közé? Borítsa szegénybe az egész családját?

Van erre egyáltalán megoldás?

Miért teremt Isten olyan helyzeteket, amelyek megoldására nem ad útmutatást?

Fájdalmas, a lelkét feltépő kérdések voltak ezek. Olyan kérdések, amelyek elől újra csak az imádságba lehetett menekülni.

Teltek a nappalok és éjszakák.

József kiszikkadt, mégsem vágyott sem vízre, sem eledelre, csak valami fényre. És ha az nem jön, akkor arra a suhanó, nehéz, mindent agyonnyomó árnyékra, amelyet ideérkezése hajnalán látott vagy álmodott. Mintha jelzés lett volna az. Mintha valami magyarázhatatlan látomás, hogy most már mindig ilyen árnyak jelennek meg az életében és takarják el előle a világ ragyogását, az élet lüktető mozgalmasságát. A csábító, becsapó, rászédő álmok néma tánclejtését.

Érezte, hogy valamit el kell fogadnia, valamibe végképp bele kell törődnie, hogy megoldást találjon, ha van megoldás.

Néha, néha elszundított, de már három éjszaka nem aludt, nem ivott, nem evett, csak imádkozott. Ugyanazt a könyörgést mondta el, ugyanazokkal a szavakkal kérte Istent, hogy mentse meg **azt** a bűntől, a földi élet büntetéseitől és szörnyűségeitől, aki nem tehet semmiről: **azt a szegény kis magzatot**, aki ott szunnyad, ott virgonckodik Mirjam szíve alatt.

Igen, érte, egy eljövendő nemzedékért kell áldozatot hoznia, talán egy olyan gyermekért, amilyen még nem volt a földön. Egy olyan megszülető kisdédért, aki remény lesz, csoda, fényesség, feloldozás. Talán érte mégis megteheti, ami bűn és megtehetetlen... Talán érte feláldozhatja maradék életét, amely úgysem ér már semmit.

Jó volt ez a gondolat. Vigasz és nyugalom rejtett benne.

Igen, bízni kell, hinni, mert Isten csak a jókat teszi próbára, csak őket állítja nagy és végzetes döntés elé. Isten tudja, mit cselekszik. Isten rendeltetése szerint kell eljárnia.

Megvilágosodott hát, vele volt az Isten végtelen türelme, nem fordult ellene jóságos szívével, amikor lázadni akart, amikor önmagát próbálta vádolni, bűnbakká megtenni. Igen, ami történt, az Isten rendelése, annak úgy kell megvalósulnia, ahogyan az örök Atya elképzelte.

Negyedik éjszaka József kikászálódott a barlangjából és támoanyagva, szédelegve, saruit a kezében tartva, a kövektől felsebzett lábbal levánszorgott a házukhoz, és megjelent, mint egy kísértet. Összeszaladt minden felnőt, mert tudták, most dől el a bűnösök sorsa és mondatik ki az ítélet a család tisztessége fölött.

József állt a háza közepén. Mirjam előtte térdelt. Kéklő fekete haja a földre omlott, és mint egy sötét sátor, betakarta a testét, elfedte szégyenét. Józse is letérdelt, úgy várta a fellebbezhetetlen atyai döntést. Tudta, bármit mond az atya, azt el kell fogadnia, azzal nem lehet vitatkozni, azt nem panaszolhatja meg sehol.

József úgy hordozta végig a tekintetét a fiain, a menyein, mintha már a túlvilágról nézné őket. Nem volt abban sem megrovás, sem felmentés, csak valami különös, titokzatos fény.

Amikor kinyitotta a száját, hogy megszólaljon, csodálkozva vette észre, hogy nem jön ki rajta hang. Mintha meg-némult volna. Nyelve szárazon koppant a szájpadról. Jakab, a legkisebb fia, az ártatlan és szelíd Jakab vette észre, hogy mi a gond. Gyorsan vizet mert a csuporba, és apja felé nyújtotta. József lassú mozdulattal elvette és vigyázatos kortyokkal ivott.

Aztán leeresztette a csuprot, és ismét körbepillantott. Valamennyien félve, reménykedve néztek rá. Az arcuk sápadt volt, a szemük beesetten sötétt. – Amit most mondok – szólalt meg József és a hangja olyan távoli, ismeretlen és titokzatos volt, hogy maga is megijedt és elhallgatott.

Hosszan hallgatott, mire ismét megszólalt: – Amit most mondok, az ennek a családnak örök titka marad. Ha valaha bárki is elárulja ezt a titkot, arra kérem az Urat, a mi lelkünk teremtő Istenét, hogy sújtson le rá a legszörnyűbb büntetéssel. Megértettétek?

Valamennyien némán bólintottak.

József ismét körbenézett, aztán alig hallhatóan megszólalt: – Dönthettem volna úgy, hogy Mirjamot, az én hűtlen, igen-igen, az én hűtlen, álnok szívű, kéjsóvár és parázna feleségemet, aki csak hálával tartozik nekem, elűzőm a házamtól, és valahol az út szélén végzi étlen-szomjan, a vadállatok eledelként. És dönthettem volna úgy, hogy az én hazug, képmutató és szintúgy kéjsóvár, parázna fiamat megvádolom a vének tanácsában, elmondom ott a teljes és szintiszta igazságot, majd konok üstökére teszem a kezem, jelezve ezzel, hogy a magam részéről kérem és jóváhagyom a legnagyobb büntetést, amelyet Mózes törvénye a hozzá hasonló lelkű és magaviseletű elsőszülött fiúkra kiszab.

Megállt a beszédben. Nehezen szedte a levegőt. Megrovoán lesütött szemű feleségére és magába roskadt fiára, Józseére nézett. – De én nem így döntöttem. Nem így döntöttem, mert bár ők megérdemelnék a büntetést, ahhoz nincs jogom, hogy olyasvalakit is büntessenek, aki még a világon sincs: egy gyermeket, aki az én vérszerinti unokám, és ártatlan, mint a világ báránya.

Ismét szünetet tartott. A kimerültségtől alig állt a lábán. – Én nem a büntetés mellett döntöttem, mert ha a megbüntetésük mellett döntök, szégyent hozok azokra is, akiknek semmi közük az elkövetett bűnhöz. Szégyent hoznék a fiaimra, a menyeimre, és legfőképpen az unokáimra. Tisztátalanság gyanújába keverném az egész családomat. Én úgy döntöttem, hogy magamra veszem mások bűnét, és talán Isten büntetését azért, mert látszólag feloldozást adok a bűnösöknek. Nem, nem oldozom fel őket. Ők többé nem léteznek számomra.

Mirjam szívet tépően felzokogott. Józse a padlóhoz verte homlokát. A kétségbeesés a megkönnyebbüléssel keve-

redett össze bennük. – Olyanok, mintha már meghaltak volna. De a többiek tisztességének megóvása mégis nekem, az apának kötelességem. Ezért úgy döntöttem, hogy a születendő gyermeket a magaménak vallom, és vállalom, hogy én nemzettem, mielőtt elindultam a földre, az elvégzett munkába. Én nemzettem, én fogom nevelni, a lányomnak vagy a fiamnak vallom, és ezt így kell itt tudni mindenkinek, aki nem akarja magára venni a legsúlyosabb apai átkomat és Isten büntetését. Így döntöttem, mert nem akarom, hogy a születendő gyermek törvénytelen legyen, bűnben fogamzott, akit nem fogadhat be a szent gyülekezet, a Templom, akinek az egész élete büntetés és bűnhődés lenne szülei hitvány magatartása miatt. Így döntöttem, hogy béke legyen itt és minden szombat a szeretet, a megértés fényét sugározza. A kívülről jött azt lássa, hogy összetartó család vagyunk, egy Izrael nagy közösségéből; olyan zsidók, akik becsülik a másokban az embert és a zsidót. Így döntöttem, áldassék az Úrnak szent neve. Ámen.

József mondandója végén lerogyott.

Jakab és Júdás odaugrottak hozzá, hogy az ágyra segítve lefektessék. – Nem itt, itt többé soha! Vigyetek ki az ólba, ott üssetek össze szénával bélelt fekvőhelyet. Ott alszom, ott élek én ezután csöndben és békességben. Így lesz, mert az Úr segítségével így döntöttem, és én magam is így akarom.

Oravecz Viktória: Áttetszés